

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. rugsėjo 7 d.

Nr. 33 (1295)

Laisvės kovų istorijos muziejus Obeliuose

Prieš kelias dienas Amžinybėn išlydėjome Laisvės kovų dalyvi, mokytoją, visuomeninio Obelių istorijos muziejaus įkūrėją ir vedėją Andrių Dručkų (1928–2018).

Andrius Dručkus valstybei padovanėjo asmeninę, visą gyvenimą kauptą kolekciją. Jos pagrindu Obeliuose prieš 17 metų buvo įkurtas Rokiškio krašto muziejaus padalinys – Lietuvos laisvės kovas atspindintis muziejus. Po pastato rekonstrukcijos A. Dručkus parengė ekspozicijas, vedė ekskursijas. Artimai bendravo su istorikais, kolecininkais.

Rengdami spaudai XXVII knygos mėgėjų metraščio VI tomą, paprašėme Andriaus Dručkaus papasakoti apie Obelių kraštotoiros muziejų, jo įkūrimą, eksponatus. Džiaugiamės, kad suspėjome įamžinti šio nepailstančio, tikro Lietuvos piliečio, patrioto palikimą Lietuvai ir jos žmonėms.

Patriotinio ugdymo įstaiga

Muziejaus eksponatus, menančius Lietuvos žmonių kovas už laisvę, atspindinčius lietuvių godas ir viltis, surinko iš Obelių kilęs mokytojas, buvęs partizanas, kraštotorininkas Andrius Dručkus, kurio kolekcijos pagrindu ir jo iniciatyva muziejus buvo įkurtas. Muziejus lankymui buvo atidarytas 1998 metų gruodžio 10 dieną. Andrius Dručkus padovanėjo Lietuvai didžiausią savo turtą – per ilgus okupacijos ir pasipriešinimo metus surinktą, rizikuojant savimi ir net savo šeima, ir nuo akylo sovietinio saugumo išsaugotą 3 tūkstančių eksponatų kolekciją.

Šis muziejus – tautinio ir patriotinio ugdymo kultūros įstaiga. Jau sukaupta daugiau kaip 9 tūkstančiai eksponatų. Jie pagal atskiras temas išdėstyti septyniose ekspozicinėse salėse, dviejose iš jų yra net po tris ekspozicijas. Edukacinei veiklai skirta atskira salė. Atskira patalpa skirta ir muziejinės medžiagos fondams. Muziejaus parodų

salėje rengiamos parodos, vyksta valstybių švenčių, svarbių įvykių bei suakcių minėjimai. Muziejaus bibliotekoje sukaupta per 1000 knygų ir katalogų apie Lietuvos istoriją, pokario partizanų kovas, kultūrą, tarpukario ir atkurtos Lietuvos kariuomenę, liaudies meną, numizmatiką, bonistiką, medalius ir ordinus. Muziejus turi nemažai retų, taip pat ir vienetinių eksponatų, kuriais ekspozicijas mielai papuošt ir nacionalinis bei respublikiniai muziejai. Ekspozicijoje pateikta daug Obelių kraštui nusipelnusių žmonių fotografijų. Iš naujausių minėtina fotografija Aldonos ir Algirdo Skvarnavičių, kurie savo lėšomis pastatė Obeliuose šarvojimo namus, dovanėjo muziejui 3 ekspozicines grūdinto stiklo vitrinas. Yra fotografija 1942 metais pastatytų paminklo 1941 metų Birželio sukilimo dalyviams, kuris sovietmečiu buvo nugriautas, o atkūrus Lietuvos nepriklausomybę atstatytas. Fotografijos: paminklo Obelių krašto žuvusiems partizanams, antkapinių kryžių 1918–1920 metų Nepriklausomybės kovų savanoriams, antkapinių paminklo dailininkui Eduardui Riomeriui, vienintelio Lietuvoje paminklo mokytojams. Išskirtinio dėmesio verti kraštiečių skulptorių prof. Leono Žuklio ir Vlado Žuklio darbai, tauto-dailininkės Elenos Zalogaitės tapyti ir raižyti dirbiniai ant medžio plokščių.

LDK ekspozicija

Didžiosios Lietuvos ekspozicijos DLK Mindaugo, Gedimino, Algirdo, Kęstučio, Vytauto portretų, Saulės mūšio (latvių dail. Zima Krūka), Mindaugo karūnacijos (dail. V.K. Jonynas), Žalgirio mūšio (dail. J. Mateikos) paveikslų reprodukcijos. Retesnė išlikusi dailininko Kazio Simonio paveikslų reprodukcija, plakatas „Krikščionybės įvedimas Lietuvoje“. Yra vieno iš 1963 metų sukilimo vadų kunigo Antano Mackevičiaus por-

Andrius Dručkus (dešinėje) savo įkurtame muziejuje

tretas (dail. S. Varaščius). Tarpukario Lietuvos dailininko Adomo Varno tapytų portretų: J. Basanavičiaus, V. Kudirkos, S. Daukanto, M. Valančiaus, A. Baranausko reprodukcijos, išleistos tarpukariu. Skulptoriaus Broniaus Zalenso paminklo LDK Kęstučiui ir Birutei maketas. Rizikuodamas būti suimtas, nes buvo sekamas, A. Dručkus išgelbėjo 1963 metų sukilimui skirtą herbą iš Vilniaus krašte sovietmečiu susprogdintos kopolyčios. Žmonės pasakojo, kad panašus buvo ir kitas herbas, bet jo išgelbėti nepavyko. Eksponuojamos LDK monetos, iš jų ir lietuviškas Ilgasis (rastas netoli Kėdainių, tiesiant kelią), taip pat Lietuvos ir Lenkijos monetos. Medaliai, skirti LDK kunigaikščiams, Žalgirio mūsiui, 1931 ir 1963 metų sukilimams bei medaliai už 1963 metų sukilimo malšinimą. Moneta vienai iš 1931 metų sukilimo vadų Emiliui Pliathytei. Yra 1794 metų sukilimo 5 ir 10 zlotų banknotai. Šalia

Spausdos draudimo leidinių yra pirmųjų lietuviškų laikraščių „Aušra“, „Varpas“ originalai, o atgavus spaudą 1904–1906 metais Sankt-Peterburge išleistas savaitraštis „Lietuvių laikraštis“ ir kiti. Iš senesnių leidinių yra „Ziwatas Pona yr Diewa Musu Jeusa Christusa ti ira kelias Yszganima“, išleista Vilniuje 1759 metais.

Tarpukario Lietuvos ekspozicija

Tarpukario Lietuvos ekspozicijoje – skulptoriaus Vlado Žuklio bareljefas „Vincas Kudirkas“, skulptoriaus Eriko Varno „Jonas Basanavičius“. Eksponuojami dokumentai apie Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą 1918 metais, kitų valstybių Lietuvos pripažinimą, litografijos „Savanorių kovos“, „Kovos su bolševikais ties Alunta“, „Kovos su bermontininkais ties Radviliškiu“, Pirmoji Lietuvos kariuomenės priesaika, Lietuvos vyriausybės 1918–1938 metais.

(keliamas į 2 psl.)

Dėmesio!

Spalio mėnesį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga minės 30-ąsias įkūrimo metines. Šiai sukakčiai paminėti Kaune bus surengta iškilminga konferencija, ant Architektų namų sienos atidengta atminimo lenta, išleistas LPKTS Garbės pirmininko dr. Povilo Jakučionio sudarytas leidinys „LPKTS kūrėjų galerija“.

Visus LPKTS filialus kviečiame „Tremtinijo“ pasidalinti prisiminimais apie „Tremtinio“ klubo įsteigimą 1988 metais visuose Lietuvos miestuose, žmones, kurie pirmieji ēmė burti į organizaciją buvusius tremtinius, politinius kalinius, Laisvės kovų dalyvius, rūpintis, kad skaudi ir okupacijos metais bandyta ištinti iš tautos atminties istorija nepranyktu laiko tékméje.

Prisiminimus ir, jei turite, nuotraukas siūskite į „Tremtinio“ redakciją elektroniniu paštu: tremtinys.redakcija@gmail.com, arba adresu: Laisvės al. 39, Kaunas.

„Tremtinio“ redakcija

R. Morkūnaitė-Mikulėnienė: „Pasauliniame prekybos tinkle pardavinėjami marškinėliai su sovietine simbolika žeidžia mūsų jausmus“

Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos seniūnas Gabrielius Landsbergis, pavaduotoja Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, nariai Rasa Juknevičienė, NATO parlamentinės asamblėjos viceprezidentė, ir Emanuelis Zingeris, kartu su kolegomis parlamentarais ir politikais iš kitų Baltijos šalių: Estijos teisingumo ministru Urmas Reinsalu, Europos Parlamento nariais Sandra Kalniete (Latvija) ir Tunne Kelam (Estija), Estijos dešiniųjų partijos „Isamaa“ pirmininku Helir-Valdor Seeder kre-

pėsi į prekybos tinklo „Walmart“ aukščiausio lygio vadovus, atkreipdami dėmesį į jų internetinėje parduotuvėje parduodamus marškinėlius su sovietine simbolika.

Kreipimesi išreiškiamas gilus susirūpinimas dėl to, kad komercijos tikslias naudojama sovietinio totalitarinio režimo simbolika, o tai, politikų įsitikinimu, nėra priimtina ir žeidžia šių valstybių gyventojų, patyrusių totalitarižmo represijas, jausmus.

„Išties nuvilia, kad pasaulinio lygio prekybos tinklas parodė nepagarbą milijonams sovietinio režimo represijas –

kankinimus, kalinimus, tremtis – patyrusiu žmonių, jų artimiesiems ir palikuonims. Toks lengvabūdžias sovietinės simbolikos naudojimas komerciniams tikslams negali būti pateisinas. Platindamas drabužius su totalitarinio režimo simbolika prekybos tinklas sėmoneigai ar ne prisideda prie totalitarinio režimo nusikaltimų neigimo“, – pabrėžia Seimo narė R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Baltijos šalių politikai primena, kad tokios simbolikos naudojimas žeidžia ir gausią Baltijos šalių išeivijos diasporą Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Estija, Lietuva, Latvija ir daugelis kitų šalių pusę šimtmečio buvo okupuotos Sovietų sąjungos su visomis šio režimo žiauriomis pasekmėmis, todėl, kaip ir nacistiniai simboliai, šiandien sovietinė simbolika šiose šalyse yra uždrausta.

Kreipimosi autorai prekybos tinklo atstovus ragina gerbti žmonių teises, nežeisti jų jausmų ir nemenkinči žmogiškojo orumo visame pasaulyje bei nedelsiant pašalinti iš prekybos marškinėlius su sovietine simbolika.

(Visą kreipimosi tekštą spaudinsime kitame numeryje).

„Tremtinio“inf.

Netradicinės Ukmergės filialo posėdis

Paskutinėmis nuostabios vasaros dienomis nuspseudėme LPKTS Ukmergės filialo valdybos posėdį surengti Didžiojo Vytauto gimtinėje – Trakuose.

Mūsų kelionę finansiškai parėmė LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidavutė Margevičienė. Esame jai nuosirdžiai dekingi už mūsų darbų įvertinimą. Mus lydėjo gidas Šarūnas, pui-kai žinantis Lietuvos istoriją, Karaimų

gyvenimą Trakuose.

Tikriausiai skaitytojams ne kartą teko pabuvoti Trakuose, bet kaskart suvirpa širdis, pagalvojus, kokia didinga ir galima buvo Lietuva 14 amžiaus pabaigoje, kai LDK teritorija siekė Juodąją jūrą, o Trakų salos pilis buvo svarbiausia Vytauto rezidencija. Daabar pilyje – Trakų istorijos muziejus. Mūsų gidas Šarūnas papasakojo ne vieną padavimą apie Trakuose esan-

čius ežerus ir pilis.

Trakuose susipažinome su karaike Inga, restorano „Kiubetė“ savininke, kuri edukacinės valandos metu daug ir įdomiai papasakojo apie savo protėvius, papročius, tradicijas, apžiūrėjome senas nuotraukas. Inga mokė mus kepti kibinus ir kiubetė (reiskia karaimo skydas) – tradicinį šventinį pyragą. Pavainišino mus ir tradiciniu gėrimu su įvairiomis žolelėmis ir prieskoniais. Sužino-

jome, kad Lietuvos karaimų bendruomenę sudaro 250 žmonių, o iš jų kalbą moka apie 70.

Pasigrožęje Trakų apylinkių ežerais, pravedėme posėdį, sėdome į laivą ir plaukėme į Užutrakio dvarą.

Turiningai praleidome vasaros palydėtuves.

**Tamara REINGARDTIENĖ,
LPKTS Ukmergės filialo
valdybos narė**

Laisvės kovų istorijos muziejus Obeliuose

(atkelta iš 1 psl.)

Plakatai „Mes be Vilniaus nenurimsim“, „Atmink pavergtą Vilnių“, spalvotas drožinys ant medžio „Vilnius 1939“, skirtas Vilniaus grąžinimui, Vilniausvadavimoveliava. Plakatas sutarties tarp Estijos, Lietuvos ir Latvijos 1934 metų rugsėjo 12 dieną pasirašymui. Fotografija „Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas“, Mažosios Lietuvos Tautinės tarybos aktas, Prūsų–lietuvių tautos taryba 1921 metais.

Daug eksponatų yra apie Atlanto nugalėtojus Steponą Darių ir Stasių Girėnų – jų portretinės fotografijos, testamento fotografija, autentiškas jų vežtas vokas, „Lituanikos“ brezentiinės dangos skiautė, išsaugotų lankūnų karstų nuotraukos, 1969 metų projekiniai brėžiniai S. Dariaus ir S. Gi-

rėno téviškių išsaugojimui. Prieškario plakatas „Lituanika 1933 VII 17“ (dailininkas Liudas Trukys), S. Dariaus ir S. Girėno skrydžiui paminėti medaliai ir ženkliukai.

Tarpukario išleistas plakatas „Žuvę karininkai 1933 VII 17“, Taikos sutartis su Rusija 1920 metų liepos 12 dieną. Nepriklausomų Baltijos valstybių – Lietuvos, Latvijos, Estijos, taip pat Vokietijos, Lenkijos, Čekoslovakijos, carinės ir sovietų Rusijos, Vatikano pinigai. Yra nemažai Nepriklausomos Lietuvos ir kitų valstybių medalių, ordinų, kitų pasižymėjimo ženklių. Tarpukario Lietuvos „Pieno centro“ direktoriaus Jono Glemžos apdovanojimai – LDK Vytauto 3-iojo laipsnio, DLK Gedimino 4-ojo laipsnio ordinai. Juos tremtinys išsivežė į Sibirą, grįžęs

išsaugoję sovietinės okupacijos salygomis ir dailėtyrininkė prof. Marija Matuškaitė padovanojo muziejui. Ekspozicijoje yra DLK Gedimino ordinai pagal laipsnius ir ordinų žvaigždė. Trys Vyties kryžiai, Šaulių sąjungos žvaigždė, medaliai ir kiti ženkli, prof. Mykolo Riomerio apdovanojimas – Latvijos trių žvaigždžių ordinatas su žvaigžde, tarpukario kariuomenės kapitonu Juozo Stanišausko apdovanojimas su dokumentais, DLK Gedimino 4-ojo laipsnio ordinatas. Tarp įvairių medalių yra 1938 metų krepšinio olimpiniai medaliai (skulpt. Jonas Burba), skulptoriaus Adomo Galdiko sukurti medaliai, skirti 1930 metų Pramonės ir žemės ūkio parodai. Petro Rimšos sukurti medaliai, skirti J. Žemaitiui, K. Doneių, Didžiajam Vilniaus Seimui, DLK Gediminui, DLK Vytautui, bareljefas „Vargo mokykla“, medalis, skirtas 1927 metų Lietuvos ir Vatikano konkordatui. Eksponuojamas skulptoriaus M. Šališamoro bareljefas, skirtas Lietuvos prezidentui A. Smetonai, vienintelis išsaugotis: Aspirantui A. Smetonos vardo karo mokyklos, Lietuvos šaulių sąjungos, respublikinės gaisrininkų organizacijos vėliavų antgaliai, gaisrininkų ženkli ir apdovanojimai, karo mokyklos, karininkų tobulini-mosi kursų, aukštostos policijos mokyklos, Kauno universiteto, sovietų okupacijos laikotarpio aukštųjų mokyklų baigimo ženkli.

Muziejuje saugomas caro laikų Lietuvos karininko Varaščiaus, žuvusio Rusijoje kovose su bolševikais, kortikas, kuris draugų dėka labai sunkiomis salygomis išsaugotas ir perduotas broliui dailininkui S. Varaščiui (Kaune).

Dailininkas S. Varaščius pasakojo, kad paimdamas kortiką į rankas, jis pajuntas brolio rankų šilumą. Testamente, rašytame seserai, nurodė kortiką perduoti A. Dručkui. Išsaugotos karininko Kisieliaus brangios relikvijos – paradinis diržas, majoro antpečiai, kepurės kokarda, dirželis nuo kepurės, kuriuos dar spėjo pasiimti, tremiant į Sibirą. Tremtyje šias relikvijas išsaugoję. Grįžęs į Lietuvą, padovanojo A. Dručkui, kad jas išsaugotų karininko mjr. Kisieliaus atminimui.

Eksponuojami medaliai, skirti 1923 m. Klaipėdos atvadavimui. Įdomus apdovanojimas už ypatingus nuopelnus Lietuvai, sukurtas Jungtinėse Amerikos Valstijose, – varpas su Lietuvos tautine juoste, kurio viršuje užrašas: „Laisvę Lietuvai 1919“, – žemiau, ant paties varpo užrašas: „Skambék per amžius vaikams Lietuvos, kad Laisvės nevertas, kas negina jos“. Eksponuojami ir kiti tarpukario Lietuvą prinefantys eksponatai. Yra šeši Lietuvos ir Prūsijos žemėlapiai, išleisti įvairiais istoriniai laikotarpiais Šveicarijoje, JAV, Lietuvoje.

Tremties ir rezistencijos ekspozicija

Ekspozicija, skirta pirmajai sovietinei okupacijai – trėmimai, pasipriestinimui, 1941 metų Birželio sukilimui. Žemėlapis, kuriame sužymėtos trėmimų vietas, ištremtų Lietuvos karininkų, Obelių krašto žmonių fotografijos. Galvienintė vinjetė trijų brolių kamažiškių Antano, Kazio, Jono Meliūnų, žuvusių per 1941 m. Birželio sukilimą. Vinjetėje autentiškas generalinio tarėjo generolo P. Kubiliūno parašas.

(keliamas į 8 psl.)

Andrius Dručkus su dr. Dariumi Juodžiu ir Romu Kauniečiu

Ivykiai, komentarai

Bandymas įspirti konservatoriams?

Vienoje blankioje LRT laidoje Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis kalbėjo apie būsimus darbus – apie tai, kad specialios Seimo komisijos bus tiriama 2008–2016 metų Vyriausybės veikla. Ne, laida nebuvvo blanki dėl monotonio pašnekėsio ar inteligenčiško, bet neimpozantiško Seimo pirmininko (toks gi ir turi būti kulkus R. Karbauskio kareivis). Ji buvo blanki todėl, kad išgūjus E. Jakilaitį nebeliko ir žiūrovams imponuojančio diskusijų aštrumo, tiesumo. Taigi ir šioje laidoje buvo kalbama, kad bus tiriama, kokią įtaką politiniams procesams turėjo A. Kubiliaus, na – ir dėl kompanijos – A. Butkevičiaus vyriausybės veikla. (Tiesos dėlei tenka pagirti laidos vedėją, kuris perklausė – „ar konservatorių veiklą?“, iš ką V. Pranckietis atsakė, kad „ir po juo buvusios vyriausybės“, todėl ir sakau – „dėl kompanijos“). Nesileisime į smulkmens, kokiui konkretiems veiklos epizodus ruošiamasi tirti, tik priminsime, kad A. Kubiliaus vyriausybė pradėjo veiklą 2008 metų pabaigoje, kai pasauli užklupo finansų ir ekonominė krizė, o Lietuva ją pasitiko su prieš tai buvusios G. Kirkilo vyriausybės išvaistytais finansiniais „ištakliais“. Verta priminti, kad ir Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė yra pripažinus, jog A. Kubiliaus vyriausybės politika leido išvengti finansinės griūties ir pažaboti išlaidavimą. Bet R. Karbauskio tokie argumentai neveikia...

Kai pagalvoji, precedento neturintis atvejis mūsų valstybės gyvenime – bus tiriama ankstesnių vyriausybės veikla! Vyriausybę, kurios gavo įgalijimus po laimėtų rinkimų, tai yra de-

mokratiniu būdu. Be to, jos atliko savo darbą, nes nebuvvo atstatyti (juk demokratinėje šalyje nesąmonių malūnus sukančią vyriausybę atstatydina ją kontroliuojančios institucijos, nelaukdamos, kol šalį ištiks krachas). Ir ne šiaip atliko savo darbą – 2008–2012 metais A. Kubiliaus vyriausybė ne tik susidorojo su pasaulinės finansų ir ekonominės krizės įtaka Lietuvai, bet ir padėjo tvirtus pagrindus ekonomikos plėtrai ateinančiai vyriausybei, tai yra A. Butkevičiaus. Žinoma, politinių intrigų jokiai vyriausybei nestinga, oponentai dažnai kelia interpeliacijas vienam ar kitam ministriui ar net premjerui, bet kad taip, kai „šaukštai po pietų“...

Galų gale, kas nuo to pasikeis, jei bus ištirta? Grįšim atgal į krizinį laikotarpį ir bandysim tą kelią nueiti geresiui maršrutu? Trumpai tariant, niekaip neišeina rasti logiško paaškinimo, kam reikia to tyrimo, kokia jo prasmė? Belieka atkreipti dėmesį į tuos, kas inicijuoja tą „tyrimą“. Tuomet daiktai susidėlioja į lentynėles, o logiška išvada lieka viena – tuo metu, kai A. Kubiliaus vyriausybė tempė valstybę nuo ekonominio kracho bedugnės krašto, o A. Butkevičiaus vyriausybė miegojo ant A. Kubiliaus vyriausybės pasiekėtų laurų, kai kas sparčiai sukosi „prichvatizuodami“ žemės ūkio paskirties žemę...

Subtiliai apeidami įstatymus, arba jais pasinaudodami stumė ūkininkus į bankrotą ir perėmė jų žemes. Suklesėjo *credo* „yra įstatymas, yra ir apstatymas“, tad nustatytais 500 hektarų maksimumas nebebuvo kliūtis (bėda ta, kad įstatymus kuria padorūs, sažiningi žmonės, kurie tiesiog nėra pajegūs prigalvoti tiek machinacijų atvejui,

kad užtektų įstatymu jiems užkardytu). Štai apie tai ir reikėjo laidoje pašnekėti su Seimo pirmininku! Apie R. Karbauskio „valstiečius-žaliuosius“! Bet kur tau, juk šiandien štie žmonės turi beveik absoliučią valdžią, žinoma, belieka įveikti paskutinę kliūtį – Prezidentūrą. Jiems trūks plyš būtina eliminuoti ir vadinausius konservatorius – vienintelę iki šiol nesuskaldytą, nesuardytą politinę partiją, aiškiai orientuotą į Vakarus, aiškiai antiputinišką. Tai nėra lengva užduotis, bet, matyt, Šeimininkas išakė, teks padaryti darbą...

Kaip bebūtų, apmaudu, kad ir patys TS-LKD partijos atstovai ima ir suklumpa lygioje vietoje. Štai vienas Vilniaus miesto taryboje sugalvoja klastoti balsavimą, balsuodamas už posėdyje nedalyvaujantį bendrapartietį, kitas, beje, Seimo narys, socialiniame tinkle gąsdina tautiečius, kad „SS“ (taip kažkas iš žurnalistų pavadinio premjerą, turėdami galvoje jo inicialus), jei taps Prezidentu, pasuks Lietuvą Vengrijos ir Lenkijos keliu... Pastarasis atvejis iš vis stulbina – negi Seimo narys nežino, kad Lenkija neina tuo pačiu keliu kaip Orbanu diktatūros valdoma Vengrija? Kad Lenkija veda proamerikietišką politiką, o Vengrija – prokrelišką? Galų gale, reikia visai nesigaudyti žmonių nuotaikose, kad manytum, jog jiems neimponuoja Orbanoveiksmai neįsileidžiant pabėgelių ir save pozicionuojant kaip tikrą krikščionišką vertybų sau-gotojā. O kalbėti apie netikusį Lenkijos kursą reikštų nebūti artimiausios gynybinės partnerės šalininkais!

O situacija nėra nedėkinga. Štai pastaruoju metu, lyg tyčia prasidėjus naujiems mokslo metams, viešumoje pasi-

rodė įdomių dalykų apie Švietimo ir mokslo ministrės Jurgitos Petruskiėnės vyrų verslą, kuris, anot smalsuolių, iki J. Petruskienei tampant ministre vegetavo, o paskui staiga ēmė laimeti visus konkursus Švietimo ir mokslo ministerijos kuruojamose srityse ir per ta laiką uždirbo apie šimtą tūkstančių... Pasak aštriausio R. Valatkos, „štie popieriai jau prieš dešimt dienų buvo atiduoti VTEK (Valstybinė tarnybinė etikos komisija – red. past.), bet ta nė mur mur. O juk ši istorija (popierius apie ministrės vyrų firmelės neeilinę sėkmę ką tik geri žmonės atsiunte ir man) verta ne tik VTEK, bet ir Širinskienės komisijų dėmesio.

Kai klausaisi Donato (jrašo „YouTube“ autorius – red. past.), kažkaip visai nebesistebi, kodėl Lietuvoje taip staiga didžiausia švietimo ir mokslo problema tapo privati Austėjos Landsbergienės mokykla. Laukiu, ką rytoj pasakys VTEK. Vsio zakonno??“

Va kur geriausias tremtinių mėgstamo posakio „kuo pats kvepia, tuo kitą tepa“ pavyzdys: apeidami įstatymus susigrobė žemes – reikia ištirti A. Kubiliaus veiklą; supainiojo privačius ir viešuosius interesus – reikia visų dėmesį nukreipti į privatų A. Landsbergienės verslą...

Taigi kuo dar mus nustebins R. Karbauskio „valstiečiai žalieji“? Jaučiu, jie dar neparodė visų savo „sugebėjimų“. Kažką tokio ruošia jie (na, gal ne jie, bet Šeimininkas) Prezidento rinkimams, tik ką?

Ilgai netruksim sulaukti, juk jau apie kandidatavimą kalba ir pats premjeras S. Skvernelis, ir tikėtini jo oponentai (pavyzdžiui, Gitanas Nausėda).

Gintaras MARKEVIČIUS

Ekonomiškai naudingiausias sprendimas – SGD laivo-saugyklos įsigijimas

premjeras Saulius Skvernelis.

Buvovertinamos dvi pagrindinės alternatyvos – SGD terminalo ilgalaikė nuoma po 2024 metų ir terminalo pirkimas. Didžiausią naudą vartotojams sukuria sprendimas įsigyt SGD terminalą nuo 2024 metų. Priimant sprendimą dėl terminalo įsigijimo po 2024 metų, siūloma terminalo išlaikymo kaštus, tenkančius pagal dabartinį modelį, paskirstyti ilgesniams laikotarpiui. Taip leis jau nuo 2019 metų mokesčių už SGD infrastruktūrą vartotojams sumažinti kasmet mažiausiai po 23 milijonus eurų (nuo 66 milijonų iki 43 milijonų eurų).

„Žinant, kad Lietuvių ateityje būtinės ilgalaikis SGD tiekimo užtikrinimas ir dėl energetinio saugumo, ir dėl konkurencingų kainų, rinkomės tą variantą, kuris duoda didžiausią ekonominį efektą ir ilgalaikėje perspektyvoje yra strategiškai tvariausias, kadangi Lietuva savo rankose išlaikys prieigą prie tarptautinių SGD rinkų“, – sako energetikos ministras Žygimantas Vaičiūnas.

„Kaip rodo ir tarptautinių eksperčių vertinimai, ir mūsų skaičiavimai, sprendimas rinktis laivo-saugyklos įsigijimą suteikia didžiausią lankstumą ir galimybes ateityje greitai reaguoti į besikeičiančią rinkos situaciją. Tokio tipo laivas kaip „Independence“ yra pakankamai universalus ir esant poreikiui jis gali būti naudojamas kituose komerciniuose projektuose, o ilgalaikėje perspektyvoje išliktų paklausus tarp pasaulyje veikiančių SGD operatorių“, – sako Mindaugas Jusius, Klaipėdos SGD terminalo operatorės bendrovės „Klaipėdos nafta“ generalinis direktorius.

Kaip parodė tarptautinės nepriklausomos konsultacinės bendrovės „Pöyry Management Consulting“ atlikta studija, SGD terminalas ir po 2024 metų išliks vieninteliu ir pagrindiniu Lietuvos rankose esančiu kainų spaudimo instrumentu. Konsulantų vertinimu, neužtikrinus ilgalaikio SGD tiekimo importo, nebus užtikrintas pakankamas konkurencinis spaudimas rusiškų duju kainai. SGD terminalas

eliminuoja rizikas dėl regione dominuojančio tiekėjo „Gazprom“ galimių piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje ir nepagrįstai didinti duju importo kainas vartotojams. Atsiskius SGD terminalo, ekspertų vertinimu, „Gazprom“ rusiškų duju importo kainas galėtų padidinti iki 20 procenčių, kas reiškia iki 160 milijonų eurų permoką kasmet.

Spredžiant terminalo išlaikymo iki 2024 metų kaštų mažinimą, Seimo rūdės sesijoje bus īnicijuojami su šiuo sprendimu susiję reikiamų teisės aktyvų pakeitimai.

Vyriausybės programos priemonių įgyvendinimo plane numatyta, kad sprendimai dėl ilgalaikio SGD tiekimo užtikrinimo turi būti priimti iki 2018 metų pabaigos.

Klaipėdos SGD terminalas yra tarp efektyviausių savo pajėgumus išnaujodančių SGD terminalų Europoje, kuris tiekia apie pusę visų Lietuvoje suvartojojamų gamtinių duju.

LR Vyriausybės informacija

Benedikto Trakimo-Genelio atsiminimų knyga

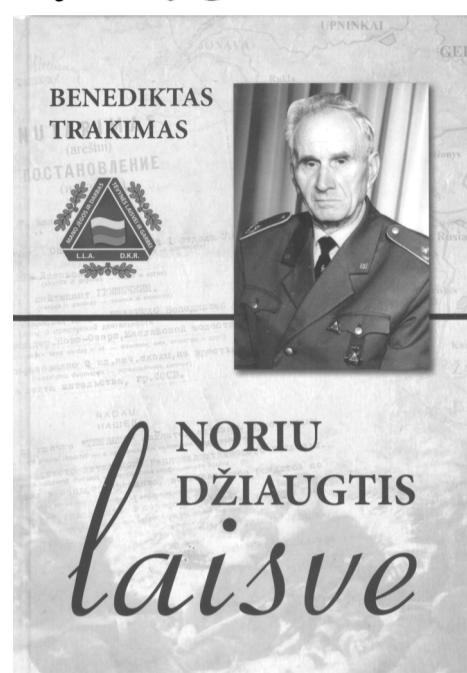
Su Benediktu Trakimu (1921–1998) susipažinau ar ne 1993 metais, rinkdamas medžiagą pirmajai savo knygai apie pokario partizaninį karą. Knyga, pavadinta „Žalio Velnio takais“, pasirodė 1995 metais. Gyvenau tada Kaišiadoryse, kai jis su knygą sudarytoju ir publicistu Romu Kauniečiu apsilankė, teiraudamiesi, kaip man sekasi rinkti medžiagą. Tokia buvo ilgos pažinties pradžia.

Žinojau, kad jis gimė Naujaežerio kaimे, buvusiam prie Žaslių (dabar – Kaišiadorių rajonas), šeima valdė 23 hektarus žemės, turėjo gerus statinius. Tėvas Jurgis buvo gyvenęs JAV, mokėjo kelias kalbas, šešiomis kalbomis rašė. Buvo pilnas lietuviškumo. To išmokė ir savo šeimą. Motina Emilia Marcinkevičiūtė kiliusi iš netolimo Paukščių kaimo.

Karo pradžioje vaikinas buvo mobilizuotas į vokiečių armiją. Turėjo viršilos laipsnį. 1943 metais pabėgo iš fronto ir grįžo į Vilnių, o iš ten parėjo namo. 1944 metų liepą pusbrolis Bronius Marcinkevičius-Uosis nuvedė Benediktą į Kazio Surmilavičiaus-Klevonio būrį. Čia gavo Genelio slapyvardį. Netrukus Didžiosios Kovos apygardos (DKA) vadą Žalias Velnias nutarė paimti Genelį į štabą atsakingu už radio stotį. Sako, štabe vyrai aukštū ūgio, drausmingi. Partizanai ant rankoviu nešiojo ženklą: trikampį su apygardos užrašu ir Trispalve viduje. Leitenantas Jonas Markulis-Vaiduoklis Geneliui išaiškino organizacijos struktūrą, apygardos ribas. Tada į partizaninę kovą išjungė ir trys Benedikto seserys.

Kartu pergyveno ir nelaimės. Štai 1945 metų vasario 4–5 dienomis NKVD areštavo Žalio Velnio žmoną, du jo sūnelius – septynių metų dvynukus. Žmona buvo nėščia, kalėjime pagimdė trečią vaiką. Enkavedistai nutarė pasilikti vaikus įkaitais, o moterį išsiuntė pas Žalią Velnią, kad ta perduotų jam laišką. Žmona savo vyra rado Ukmurgės apskrityje, Musninkų valsčiuje, Pigoņių kaimė. Matyt, čekistai sekė jos pėdomis, nes po nakties štabo stovyklą užpuolė kareiviai su stribais. Kautynių metu žuvo Žalio Velnio žmona ir štabo viršila. Tai įvyko 1945 metų vasario 4–5 dienomis. Tą dieną Pigoņių kaimė buvo iškūrės štabas, apygardos vadai buvo išvykė. Užpuolus kareiviams, prasidėjo pragaras.

1945 metų balandžio 13 dieną Genelis dalyvavo mūšyje su rusų kariuomenė Dainavos-Kaugonių miške. Kareivai ištvirtino palei Neries upę, atkrito plentą Kaunas–Vilnius. Sako, russai sutelkė 2–3 divizijas ir viskā malė, ką galėjo. Geležinkelio atvyko šarvuotas traukinys. Kautynėms tada vadovo DKA vadą Mečislovas Kestenis-Serbentas ir Žalias Velnias. Nutarė išapsupties veržtis, ir kai priėjome gelezinkelį, iš kitos pusės privažiavo šarvuotas traukinys. Tada užvirė kautynės. Iš Genelio pažystamų čia žuvo partizanai Geniūs, Serbentas, Smilga, Dagilis. Vien iš jų dalinio žuvo 17 vyru, Serbentas neteko net 37 karių. Genelio teigimu, po kautynių į molduobę

kareiviai sumetė 75 rusus, o mūsiškių žuvo apie 17 ar 18. Iš savo krūvos russai tris atskyre ir pridėjo prie žuvusių partizanų. Tai buvo stribų lavonai...

Tokia buvo kovos pradžia. Benediktas paskirtas vadovauti kuopai, ējo DKA štabo viršininko pareigas.

Jau po lagerių ir tremties, kur iškalėjo dešimtį metų, gyveno Latvijoje. Į Lietuvą grįžo prieš Atgimimą. Ilgus metus, nuo 1988 metų vasario, rašė atsiminimus, jo tekstai atsidurė istorikų knygose, jo ginklo draugų atsiminimuose. Tačiau dabar rankose laikau solidžią jo sūnų Gedimino ir Kęstučio pastangomis išleistą B. Trakimo atsiminimų knygą „Noriu džiaugtis laisve“.

Jis buvo aktyvus renginiuose. B. Trakimas-Genelis buvo pripažintas ginkluotojo pasipriešinimo (rezistenčijos) dalyviu, jam suteiktas kario savanorio statusas, suteiktas dimisijos pulkininko leitenanto laipsnis. 1998 metų balandžio 28 dienos Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus dekretu Benediktas Trakimas-Genelis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3 laipsnio ordinu, kurį ligoninėje turėjo įteikti pats Lietuvos Prezidentas. Deja, nesuspėjo, nes iki tos iškilmingos akimirkos partizano širdis nustojo plakusi. 1998 metų gegužės 5 dieną po sunkios ligos Genelio gyvybė užgeso. Palaidotas šeimos kape žmonos tėviškėje Migučionyse, Trakų rajone.

Knyga solidi, vertinga, nes tai pokario partizaninio karo dalyvio užrašai, prasidedantys nuo tragiškų Lietuvai 1940-ųjų, kai Lietuva buvo okupuota. Puslapis po puslapio šio žmogaus gyvenimui bėga istorijos vingiai: vokiškųjų okupacija, sunkios dienos vermahto kariuomenėje. 1943 metų birželį iš Daugpilio jie buvo vežami į Pskovą, netoli Gatčino turėjo statyti įtvirtinimus. Tada aštuoni vyrai nutarė iš svetimos kariuomenės bėgti. Taip slapta pakeleivingais traukiniais atsirado Vilniuje, iš ten keliai nusidriekė į tėviškę... Čia sulaukė raudonojo siaubo, kaip rašo autorius atsiminimuose.

Knygoje aprašyta beveik visa DKA karo istorija. Apie tai yra išleista daug knygų, tačiau autentiško B. Trakimo liudijimai patvirtinti mums žinomas tie-

Sveikiname

Gražaus 60-ojo jubiliejaus proga sveikiname tremtyje gimusį mūsų filialo narį Antaną BALTRIMĄ. Linkime Dievo palaimos, artimųjų meilės, sveikatos ir laimingų gyvenimo metų.

LPKTS Anykščių filialas

Padėka

Dékojame paaukojusiems Partizanų alėjos Kaune įrengimui:

Vaclovai Gedvilienei – 60 eurų,
Juozui Kalakauskui – 20 eurų,
Juozui Jazeliūnui – 20 eurų,
Sofijai Jaunytei-Virbickienei –
20 eurų,
Birutei Andrikienei – 20 eurų,
Skaistutei Marijai Brazauskaitėi –
100 eurų,
Aloyzui Vaitkui – 30 eurų,
Birutei Aštrauskienei – 50 eurų,
Juozui Barisai – 50 eurų,
Jonui Tautviliui Aleksiejui –
100 eurų,
LPKTS Jonavos filialo nariams –
100 eurų,

Gintautui Zubei – 100 eurų,
Jurgui Mykolui Endziulaičiui –
30 eurų,
Vytautui Kazimierui Endziulaičiui –
30 eurų,
Daliai Paukštienei – 50 eurų,
Zenonui Čerkauskui – 50 eurų,
LPKTS Palangos filialo nariams –
300 eurų,
Eleonorai ir Petru Kundrotams –
20 eurų,
Algimantui Bučinskui – 150 eurų,
Povilui Pukui – 20 eurų,
Mingalei Stašaitytei –
100 eurų.

Visus geros valios žmones kviečiame aukoti Partizanų alėjos Kauno senosiose kapinėse statybai.

Aukojamas lėšas prašome pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos sąskaitą LT537044060008103591, AB „SEB bankas“, banko kodas 70440.

Aukoti galite ir paskambinę trumpuoju numeriu 1402, skambučio kaina 1,50 euro. Daugiau informacijos www.partizanualeja.lt.

Dékojame už Jūsų gerumą!

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Benediktas ir Onutė Trakimai Sibire

sas: Lietuvoje vyko partizaninis karas, mūsų gretose tik šioje apygardoje buvo pasiruošę su ginklais prieš okupantus kovoti tūkstančiai vyrų ir moterų. Deja, šiandien daug kas net neįsivaizduoja tos kovos mąsto...

„Raudonojo siaubo“ rankose B. Trakimas-Genelis Intos lageryje (kalinio numeris V-888) šis žmogus iškalėjo dešimtį metų, nors buvo nuteistas kalėti ketvirtą amžiaus. Lagerio kasdinėybė, žmonių niekinimas, pasipriešinimas smurtui – tai ryškiausios knygos temos, rodančios tvirtą lietuvių nusiteikimą okupantams. Išėjės iš lagerio, vedė buvusių ryšininkę Onutę Kondrotaitę, su ja toli nuo Tėvynės susilaukė sū-

nų Kęstučio ir Gedimino.

„Kai jau mirties lagerio zonoje atsirado krautuvė, valgykloje duona buvo padėta ant stalo, kiek nori, tiek jos galiai pasiūlti, pamažu pradėjome atgauti žmogaus formas. Lietuviai nelabai džiūgavo, nes nieko gero iš to nesitikėjo, laisvės troškimo niekas negalejo pakieisti. Mes labai gerai žinojome komunistinę sistemą, o dar geriau jos kūrėjus komunistus“, – liudija knygoje Benediktas Trakimas.

Manau, kad ši knyga bus įdomi ir jau niems, ir seniems. Juo labiau kad praėjo lygiai dvidešimt metų, kai netekome šio garbingo žmogaus.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

2018 m. rugsėjo 7 d.

Tremtinys

Nr. 33 (1295)

5

Partizanas Justinas Jasaitis-Naktis

Prieš kurį laiką elektroniniu paštu gavau laišką iš JAV gyvenančio Algirdo Juozo Jesaičio. Jame Algirdas rašė, kad ieško savų šaknų, giminę, gyvenusių Lietuvoje. „Esu pensininkas, Montanos valstijos universiteto Immunologijos profesorius. Rašau savo šeimos lietuvišką istoriją nuo 1880-ųjų iki 1950 metų. Esu Lietuvos pilietis, gimęs 1945 metais rugpjūtį Freiburge, Vokietijoje, kai mano šeima, nukentėjusi nuo bausaus Antrojo pasaulinio karo, traukėsi iš Lietuvos. Galiu kalbėti lietuviškai, bet mano gramatika yra primityvi, tad atsiprašau.“

Elektroninio pašto adresą gavau iš Kęstučio Zapkaus, kuris patarė susiekti su jumis dėl mano dėdės Vytauto Jono Jesaičio, kuris, mano manymu, buvo miško brolis Justinas Jasaitis-Naktis. Lietuvos nacionalinio muziejaus bibliotekos serijoje „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ IV tomo 61 puslapyje yra parašyta taip: „JASAITIS Vytautas Jonas 1940 10 01 baigė karjeros karo mokyklą (XV laida), dėl politinių motyvų karininko laipsnis nesuteiktas, bet paleistas į karininkų atsargą. Sovietų okupaciniuose metais partizanavo. 1944 metais žuvo. LKKAS archyvas“.

Manau, kad Vytautas tada nežuvo, bet gyveno ir kovojo už Lietuvą kaip miško brolis Justinas Jasaitis-Naktis. Remdamasis šia versija, pridedu Vytauto 1944 metų gruodžio 11 dieną rašyto asmeninio jo laiško kopiją. Turiu jį iš savo dėdės Dominyko Jasaičio. Šiam laiškė dėdė Vytautas teigė, kad prieš tai buvo Lietuvos kariuomenės leitenantas, tarnavo su dvieim kitais lietuviiais – A. Zapkumi ir S. C. Skridaila, 1944 metais kartu su vokiečiais Tėvynės apsaugos rinktinės sudėtyje kovojo prieš rusus prie Papilés, Sedos, Barstyčių, Klaipėdos.

Manau, kad apie Vytautą leidinyje „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ palikta daug klaidų. Vytauto nuotrauka aiškiai yra nejo, o vyrėsnio, 40–50 metų amžiaus žmogaus (Vytautas gimė Smolenske 1917 metų gegužę). Žūties dieną jam turėjo būti tik 27 metai.

Norėčiau, kad padėtumėte man išsiaiskinti dėdės Vytauto Jesaičio likimą. Tarsi viskas atitinka: miško brolis Justinas Jasaitis-Naktis buvo Kauno notaro Juozo Palemono Jesaičio sūnus, kurio namai ir buveinė buvo Maironio gatvėje, Kaune. Pagarbai Algirdas Juozas Jasaitis, Kęstučio Juozas sūnus ir Vytauto Jono Jesaičio (Jasaičio) sūnėnas.“

Anot Algirdo Juozo Jesaičio, kai mirė paskutinis jų šeimos narys, rado tėvų išgelbėtus laiškus ir dokumentus, tarp jų ir Vytauto ranka rašytą laišką (slapyvardis Tolius) savo senelio broliui Domui Jasaičiui. Štai jo turinys:

„Brangus Dėde! (Dėdė–Domas Jasaitis – Algirdo Jesaičio paaikiinimai) Šiandien tik sužinojau per Lietuvą Sąjungą Tavo ir dėdės Vikto (Viktoras Jasaitis, Domo brolis – A.J.) antrašą (Wien, Stubenring 12, Bezmih Bosse). Motinos (Zofija Klementina Oginiskaitė-Jesaitienė – A.J.), Busiaus (mano tévas Kęstutis Juozas Jasaitis – A.J.) ir seserų (Jūratė, Danutė, Birutė Jesaitytės – A.J.) antrašų nežinau.

Ši pat vakarą rašau Tau ir dėdei Viktui laišką prie mirksinčios žvakutės iš bunkerio, esančio kažkur rytuose. Esu su lietuvių kuopa toli nuo kitų lietuviškų dalinių. Kuopoje esame trys lietuvių karininkai ltn. A. Zapkus, ltn. C. Skridaila ir aš. Jie mokėsi Šiaulių mokytojų seminarijoje ir Tave prisimena kaip seminarijos daktarą. Linkėjimai. Apie mūsų kuopos vyrus galima gauti žinių iš Lietvių Sąjungos Berlyne. Ten siuntėm sarašus. Mano kelias iš Lietuvos iki čia buvo tokis: rusams artėjant prie Kauno, įsisėdau su draugu į baidarę ir leidausi stovyklaudamas Nemunu žemyn iki Jurbarko. Tokiu būdu praleidau mėnesį laiko bežvejodamas ir besimaudydamas. Buvo puikios vasaros atostogos. Buvaus susitikęs stovyklaujant daktarą Brunzą, komp. Matuką. Jie išvažiavo į Vokietiją. Pradėjus kurčius lietuvių kariuomenės daliniams Žemaitijoje, nuvažiavau į pulką. Čia teko formuoti naujus dalinius. Po trejeto savaičių teoretines žinias teko panaudoti prie Papilés praktikoj. Po to maža pertraukėlė, laike kurios éjo apmokinės toliau. Véliau stabdomos kautynės. Seda, Barstyčiai, Klaipėda. Čia teko palikti visus daiktus ir... keltis į Neringą. Iš čia traukėm į Vokietiją. Labiau, kur išskirsčius atskirom kuo pom nusiuntē į paskirimo vietas. Nuostoliai nedideli.

Dabar vedame kasdieninį rytų fronto gyvenimą. Aplinkui pilna karo muzikos: nuolatos kalena kulkosvaidžiai, bumpsi pabūklai, jiems pritaria miškas. Oras visiškai ne gruodžio mėnesio. Lyja, lyja ir lyja. Kasdieną klampojam ligi kelių, apkasai pilni vandens. Palaidojam draugą, sukalbam maldą, susimastom. Šiaip dienos slenka vienodai, dieina į dieną panašios. Laukiam mes, laukia kareiviai, kada galësim patraukti žygio tvarką į Lietuvą.

Parašyk, dėdė Domai, kaip jūsų viši sveikatos, kaip gyvuoja, kaip įsitaisėt. Jei žinai, kur randasi maniškiai, tai pranešk jiems mano antrašą. Mamai tai būtų smagi Kalėdų staigmena. Tikriausiai seniai jau mane palaidojo. Ką veikia Li (Jasaityte Valiūnas), Stani (Jasaitis), Vitkus, Edi (Jasaitis), Vaciukas, Hania, Fr. Mari?

Nuoširdžiaus mano linkėjimai ir sveikinimai šv. Kalėdų proga Tetai Zulei (Zulė Lukauskaitė-Jasaitienė, Domo žmona – A.J.), Tau ir visiems.

Bobutė nuo manės netoli (Eugenija Dabrovskaitė-Oginskienė – A.J.). Bučiuoju, Tolius. 1944.XII.11. (Laiško kalba netaisyta.)

Algirdo Juozo Jesaičio užklausma Lietuvos ypatingasis archyvas atsakė, kad Lietuvos SSR valstybės saugumo komiteto (KGB) nepilnai išlikusiuose archyvinuose fonduose duomenų apie Vytauto Jono Jasaičio, Juozo Palemono sūnų, gimusį 1917 metais, nėra. Tik LSSR KGB operatyvinės įskaitos byla abécélinėje kartotekoje Nr. 20 saugomose kortelėse Nr. 46423, Nr. 46424 parašyta, kad LSSR vidaus reikalų liaudies komisariato (NKVD) valdybos 2 skyrius 1941 metų vasario 8 dieną į užregistravę agentūrinę byloje Nr. 119 „Izmenik“. Vytautas Jonas Jasaitis, Juozo, gimęs 1917 metais

Smolensko mieste (tiksliau gyvenamoji vieta nenurodyta), buvo išrašytas į „Katalikų“ (taip dokumente) įskaitą. Kitose kortelių pusėse parašyta, kad V. J. Jasaitis buvo „nacionalistinio pogrindžio dalyvis, šnipinėjo Hitlerio Vokiečių naudai“; kortelėse parašyta, kad dėl mažareikšmiškumo byla 19... birželio mėnesį (tikslia data nenurodyta) buvo perduota į KGB prie Lietuvos SSR Ministrų tarybos įskaitos archyvų skyriaus agentūrinį fondą; bylai buvo suteiktas archyvinis Nr. 29372.

Lietuvos SSR valstybės saugumo komiteto (KGB) rajonų poskyrių archyviname fonde Nr. K-11 saugomoje byloje Nr. 445 esančiam valstybės saugumo ministerijos (MGB) Veiverių valsčiaus skyriaus 1948 metų sausio 6 dienos akte parašyta, kad Marcelės Naujokienės ūkyje, Marijampolės apskrities Veiverių valsčiaus Pinciškių kaime, 1948 metų sausio 6 dieną buvo vykdoma karinė operacija, kurios metu buvo nužudyti keturi partizanai (dokumentuose rusų kalba – banditai).

Lietuvos SSR valstybės saugumo komiteto (KGB) 2-osios valdybos archyviname fonde Nr. K-41 (toliau – fondas Nr. K-41) saugomoje byloje Nr. 1795 esančiam MGB Marijampolės apskrities skyriaus 1948 metų sausio mėnesio specialiai pranešime parašyta, kad buvo atpažinti M. Naujokienės ūkyje nužudyti keturių partizanų kūnai, tarp kurių minimas Naktis (anketiniai duomenys nenurodyti). Fondo Nr. K-41 byloje Nr. 194 esančiam sumtosios K. Dauboraitės 1948 metų sausio 26 dienos apklausos protokole parašyta, kad Naktis buvo Žvejo adjutantas, 28 metų, iš Kauno, buvęs „Smetonos armijos karininkas“, mokėsi karo mokykloje. Suimtojo S. Jakštavičiaus 1948 metų vasario 3 dienos apklausos protokole parašyta, kad Naktis, kurio „pavardė galimai buvo Jasaitis, buvo atsargos leitenantas, Smetonos laikais baigęs karinę mokyklą, būdamas pogrindyme turėjo kapitono laipsnį, Žvejo adjutantas, buvo atsakingas už Tauro apygardos susirašinėjimus su rinktinėmis bei asmenimis, palaikanciais ryšį su Tauro apygardos štabu“.

Apie mūši Pinciškių kaime (dabar – Kazlų Rūdos savivaldybė) šaltinių informuoja taip: „1948 metų sausio 6 dieną Marijampolės apskrities Veiverių valsčiaus Pinciškių kaimo gyventojos, partizanų rėmėjos Marcelės Naujokienės sodyboje, MGB Marijampolės apskrities skyriaus operatyvinė grupė aptiko Tauro apygardos štabo partizanus. Per susišaudymą žuvo Kęstučio rinktinės vadės Justinas Jasaitis-Naktis, Maironio kuopos vadas Jonas Cipliauskas-Sakalas, jo pavaduotojas Juozas Bacevičius-Briedis ir Geležinio Vilko rinktinės štabo viršininkas Povilas Vanagas-Nemunas, Vilius.

Zuvusių partizanų palai-kai buvo niekinti Veiverių miestelyje. Véliau užkasti netoli miestelio nuo Antrojo pa-

saulinio karo likusiuose apkasuose. Siu metu vieta sutvarkyta, įrengtas Skausmo kalnelis.

Pietų Lietuvos partizanų sritis, Atlasas, Vilnius: LGGRTC, 2008, l. 131.“

Justinas Jasaitis-Naktis

Justinas Jasaitis gimė 1917 metų gegužę Smolenske. Gyveno Kaune. Lietuvos kariuomenės jaunesnysis leitenantas. Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės 4-osios kuopos partizanas, dirbo šios rinktinės štabe. 1946 metų pabaigoje perkeltas į Žalgirio rinktinės štabą. Geležinio Vilko rinktinės vado Kazimiero Algirdo Varkalo-Daumanto įsakymu Nr. 32 nuo 1947 metų gegužės 20 dienos paskirtas Tauro apygardos vado adjutant. Tų pačių metų rugpjūčio 2 dieną apygardos vado įsakymu Nr. 21 buvo paskirtas prie apygardos įsteigtos Mokomosios kuopos vadu ir pirmosios laidos egzaminų komisijos nariu. 1947 metų rugpjūčio 19 dieną Tauro apygardos vado Antano Baltūsio-Žvejo įsakymu Nr. 25 už pastangas, ruošiant Mokomosios kuopos 1-ają laidą, jam pareikšta tarnybinė padėka. Tų pačių metų lapkričio 8 dieną Žalgirio rinktinės vado Vinco Štrimo-Šturmo įsakymu Nr. 36 jam pareikštas tarnybinis pagyrimas už dalyvavimą 1946 metų gruodžio 22 dieną Prienų apskrities Pakuonio valsčiaus Sodybų kaime vykusiose kautynėse ir jose pasižymėjus narsumu, geria orientacija, šaltakraujiškumu, taikliai ugnimi ir sudarant sąlygas bendrąžygiams pasitraukti iš kautynių lauko. 1948 metų sausio 6 dieną apygardos vado A. Baltūsio-Žvejo įsakymu Nr. 2 atleistas išeinamų pareigų ir paskirtas Kęstučio rinktinės vadu. Tą pačią dieną žuvokovoje su sovietine kariuomene ir stri-bais partizanu rėmėjos Marcelės Naujokienės sodyboje Marijampolės apskrities Veiverių valsčiaus Pinciškių kaime.

Dėmesio!

Prašome visus ką nors žinančius apie JASAIČIŲ (JESAIČIŲ) šeimą, partizaną Justiną JASAITI-Naktį (Vytautą Joną JESAITI) susiekti su prof. Algirdu Juozu Jesaičiu el. paštu: umbaj@montana.edu.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Žalgirio rinktinės štabo Rikiuotės skyriaus viršininkas Jonas Kuras-Jaunutis, kuopos vadas ir apygardos adjutantas Justinas Jasaitis-Naktis, štabo viršininkas Pranas Runas-Algirdas ir Vytauto rinktinės štabo Rikiuotės skyriaus viršininkas Jurgis Vasiliauskas-Skydas. 1947 metai

Istorija be „baltų dėmių“

Mokytojas, šaulių būrio vadas Jonas Sinickas

Jonas Sinickas gimė 1908 metų rugpjūčio 12 dieną Marijampolės apskritys Javaravo (vėliau – Igliskėlių) valsčiaus Šlavančių kaimo ūkininkų Juozo ir Elžbietos (Giedraitytės) Sinickų šeimoje. Tėvai turėjo 21 hektarą žemės. Šeimoje augo keturi broliai ir sesuo, kuri mirė dar būdama maža. Mama Amžinybėn išėjo 1927 metais, tėvas – 1943 metais.

1926 metais Jonas Sinickas baigė Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos 4 klases ir įstojo mokyti i Marijampolės mokytojų seminariją, kuriai baigės nuo 1930 metų lapkričio pradėjo dirbtį Marijampolės apskritys Prienų valsčiaus Naujosios Ūtos pradinės mokyklos mokytoju. Mokėjo rusų ir vokiečių kalbas.

Karinė tarnyba ir veikla

1931 metų rugsėjo 16 dieną Jonas Sinickas pašauktas atliglioti karos tarnybą Lietuvos kariuomenėje, paskirtas į 9-ajį pėstininkų pulką Marijampolėje ir įtrauktas į Karo mokyklos VII kariūnų aspirantų laidos sąrašus. Lapkričio 16 dieną atvyko į Karo mokyklą, paskirtas į 2-ąjį kuopą. 1932 metų vasario 22 dieną priėmė priesaiką. Birželio 1 dieną perkeltas į 5-ajį pėstininkų pulką atliglioti rikiuotės stažą. Į Karo mokyklą grįžo rugsėjo 1 dieną. Kadangi sėkmingai baigė aspirantų kursą ir buvo tinkamas drausmės atžvilgiu, rugsėjo 13 dieną Jonui Sinickui suteiktas jaunesniojo puskarininkio laipsnis.

1932 metų rugsėjo 15 dieną baigus Karo mokyklą, Lietuvos Respublikos Prezidento aktu Nr. 530, Jonui Sinickui suteiktas pėstininkų atsargos jaunesniojo leitenanto laipsnis ir jis paleistas į pėstininkų karininkų korpuso atsargą.

Nuo 1932 metų lapkričio iki 1934 metų spalio Jonas Sinickas dirbo mokytoju Alytaus apskritys Alytaus valsčiaus Panemuninkų pradinėje mokykloje, nuo 1934 metų spalio iki 1935 metų rugsėjo – Liškiavos valsčiaus Panaros pradinėje mokykloje. Nuo 1935 metų rugsėjo 1 dienos paskirtas dirbtį Merkinės valsčiaus Klepočių pradinės mokyklos vedėju. Dalyvavo Šaulių sajungos fizinio lavinimo kursuose Palangoje.

1934 metų rugpjūčio 25 dieną Rumbonių parapijos bažnyčioje (Alytaus valsčius) Jonas Sinickas susituokė su Anele Vasiliauskaitė, Jurgio (1910–2011). 1936 metais gimė duktė Astutė, o 1947 metais – Regina.

1938 metų rugsėjo 1 dieną – 1940 metų rugpjūtį Jonas Sinickas dirbo Alytaus apskritys Merkinės valsčiaus Ryliškių pradinės mokyklos vedėju. Mokykla pastatyta 1938 metais. Jonas Sinickas buvo šios mokyklos pirmasis mokytojas, jam vadovaujant ir buvo užbaigtai mokyklos statybos darbai.

1938 metais Jonas Sinickas atliko karos pratybas 9-ame LK Vytenio pėstininkų pulke Marijampolėje. 1939 metais suteiktas atsargos leitenanto laipsnis.

Jonas Sinickas nuo 1932 metų priklausė Lietuvos šaulių sajungai, vadovavo Antnemunio, Noruliu, Ryliškių šaulių būriams. Domėjosi žemės ūkiu,

vadovavo Ryliškių jaunyjū ūkininkų rateliui (JUR). Su šio ratelio nariais dalyvavo parodose, eisenose per šventes. Patriotinėmis temomis rašė į leidinius: „Karys“, „Trimitas“, „Jaunasis ūkininkas“ ir kitur.

Nuo 1940 metų iki 1951 metų Jonas Sinickas dirbo Seirijų valsčiaus Noragėlių pradinės mokyklos vedėju.

Netinkamas dirbtī tarybinėje mokykloje

1941 metų birželio 14 dieną jauną šeimą buvo numatyta ištremti į Sibirą. Tik laimingos atsitiktinumo dėka pavyko išvengti šiurpios kelionės. Jonas Sinickas dalyvavo mokytojų konferencijoje Alytuje, Šaulių namuose. Anelė Sinickienė su dukra iš Seirijų maršrutiniu autobusu ruošesi važiuoti į Alytū, o vėliau visa šeima kartu – į krikštynas vyro tėviškėje Šlavančių kaime. Namuose priešai nieko nerado. Sužinoję apie iškilusią grėsmę, Sinickai iki karos pradžios slapstėsi ir nakvojo kaimynų kluonuose. Nuolatinę baimę jautė, kol prasidėjo karas.

Vokietijos okupacijos laikotarpiu ir pokario metais Jonas Sinickas dirbo mokytojo darbą. Karo pabaigoje Noragėliuose į namus užėjė raudonieji partizanai atėmė į mokytojo rašomąja mašinėlę. Buvo sunkumų, kai vėl sugrižo sovietų okupantai. Teko persikelti gyventi kitur, nes abu – buvę šauliai, o vyras dar ir karininkas – sovietų valdžiai atrodė nepatikimi. Sovietmečiu buvo vis primenama, kad juo pasitiketi negalima, nes „buržuazijos valdymo metais buvo karininkas ir šaulių būrio vadas“. Po karos sovietinio saugumo agentai sekė, ar nepalaiko ryšių su partizanais, persekiojo dėl darbo. Priešabavo, kad jovadovaujamoję mokykloje nebuvu pionierių organizacijos, žemas mokiniai politinis samoningumas. Tai nujaudamas, keitė darbovietes, tačiau persekiojimo šešėlis nedavė ramybės.

1950 metų lapkričio 14 dieną įvykus susišaudymui tarp MGB baudėjų ir partizanų, prie Noragėlių pradinės mokyklos vedėjo Jono Sinicko namų žuvo Dainavos apygardos Šarūno rinktinės karininko Antano Juozapavičiaus tėvūnijos skyriaus vadas Antanas Marchinskas-Rambynas (gimės 1927 metais). Po šio įvykio Jonas Sinickas buvo tardomas, reikalaujama prisipažinti, kad yra partizanų ryšininkas.

1951 metų rugsėjį–1952 metų rugpjūtį Jonas Sinickas dirbo Lazdijų rajono Janėnų pradinės mokyklos mokytoju. Nuo 1952 metų rugsėjo 1 dienos iki lapkričio dirbtį Jiezno rajono, Plasapinkų pradinėje mokykloje mokytoju.

1952 metų lapkričio atleistas iš darbo kaip „netinkamas dirbtī tarybinėje mokykloje“. Iki 1953 metų balandžio, kur tik kreipėsi, niekur negavo net prasto darbo. Šeima liko be pajamų ir pastogės. Po ilgų paieškų pradėjo dirbtį Alytaus rajono „Dzeržinskio“ kolūkyje buhalteriu. Tačiau tų pačių metų gegužės 20 dienos laikraštyje „Komunistinius rytojus“ LKP Alytaus rajono komiteto sekretorius P. Federavičius straipsnyje „Auklėti darbo žmones po-

litinio budrumo dvasioje“, priekaištaudamas ir pateikdamas trūkumus rajono įstaigų vadovams, nurodo kaip neigiamą pavyzdį: „Dzeržinskio vardo kolūkio pirmininkas dr. Meškelienė apsupo save netinkamų žmonių ratu, nedaro išvadų iš kolūkiečių pareikštostas kritikos kolūkio ataskaitiniame susirinkime. Į kolūkio buhalterio pareigas ji priėmė iš Jiezno rajono su nežinoma praeitimis atleistą mokytoją tūlą Sinicką. Negeresnę kandidatūrą surado ji ir saskaitininko pareigoms – stambaus buožės dukterių Dabušytę“. 1953 metų gruodį vėl pasirodo straipsnis „Valstiečių laikraštyje“, kuriame rašoma ir apie „buvasi buržuazinės armijos karininką ir šaulių būrio vadą Sinicką“.

Atleistas iš mokytojo pareigų Jonas Sinickas kreipėsi į ivairias respublikines įstaigas. Iš visur gaudavo neigiamą atskymą: „Jūsų įdarbinti neturime galimybės“.

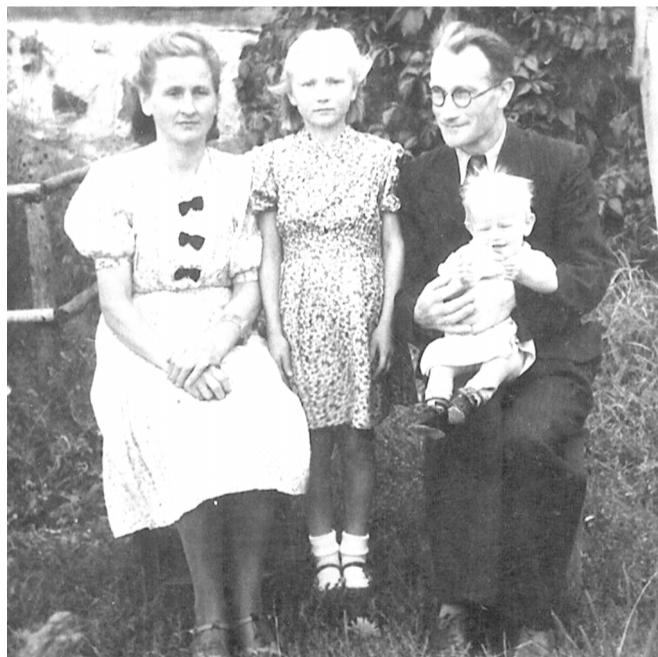
Po Stalino mirties politinis atsilimas atėjo negreit, kol pagaliau nuo 1957 metų rugsėjo 1 dienos vėl grąžino į mokytojo darbą Alytaus rajono Druskininkų kaimo pradinėje mokykloje. Šioje mokykloje išdirbo iki 1972 metų rugsėjo.

Sinickams pasidarė lengvai gyventi, kai Alytuje 1960 metais pasistaė namą. Jonas Sinickas mokyklose išdirbo 37 metus, dar kolūkyje buhalteriu ketverius metus.

(keliamo į 8 psl.)

Šaulių būrio vadas Jonas Sinickas, 1934 metai

A. ir J. Sinickų šeima su dukterimi Astute ir Regina. Noragėliai, 1948 metai

Mokytojas Jonas Sinickas Druskininkų mokykloje, 1969 metai

2018 m. rugsėjo 7 d.

Tremtinys

Nr. 33 (1295)

7

Andrius Dručkus
1928–2018

Eidamas 91-uosius metus Amžinybėn iškeliaavo Laisvės kovų metraštininkas, partizanas, ryšininkas, kraštotorininkas, pedagogas, muziejininkas, Rokiškio krašto garbės pilietis, Laisvės kovų istoriros muziejaus Obeliuose įkūrėjas Andrius Dručkus.

Andrius Dručkus gimė 1928 metų balandžio 9 dieną Konstancijos ir Juozapo Dručku šeimoje. Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, Lietuvoje jaunimas patraukė į ginkluotojo pasipriešinimo okupantams būrius. Vyriausias Andriaus brolis Balys kartu su kaimo vyrais kovėsi Balio Vaičėno būryje, kuris netrukus peraugo į kuopą. Broliui žuvus, 1945 metais Andrius, būdamas 16 metų, išsirašė į Balio Vaičėno kuopą, priėmė priesaką, pasirinkęs slapyvardį Kerštas. Kuopos vadas Balys Vaičėnas (žuvo 1951 metais), suprasdamas okupantų sieki juodinti Laisvės kovotojus, įpareigojo Andrių Dručkų išeiti iš miško, nenutraukiant rysių su partizanais, siekti mokslo ir kaupti medžiągą apie vykusį ginkluotąjį pasipriešinimą. Jam buvo perduodami rašytiniai dokumentai. Andrius labai atsakingai priėmė kuopos vado įpareigojimą tapti metraštininku: fotografavo, rin-

ko medžiągą ir viską kruopščiai slėpė.

Bendraminčių padedamas Andrius Dručkus išstojo į Radviliškio sukarintą geležinkelinių mokyklą. Baigės šią mokyklą, dirbo Geležinkelio mechaninėse dirbtuvėse, o savaitgaliais susitikinėdavo su partizanais. Vėliau buvo pašauktas į sovietinę kariuomenę ir paskirtas į dalinių, stačiuosiu reaktyviniu lėktuvu aerodromą. Šiam sukarinto darbo lageryje praleido ketverius metus.

1960 metais išstojo į Šiaulių pedagoginį institutą, kurį baigės pradėjo mokytojauti Rokiškio rajone, Aleksandravėlėje. Mokykloje įsitrukė į kraštotorinę veiklą, su tuometiniu Kultūros namų direktoriumi įkūrė kraštotorinį etnografijos muziejų. Papuošęs išsugumo akiratį, buvo priverstas palikti mokyklą. 1965 metais įsardino Kauno Jono Jablonskio mokykloje. Įsteigė kraštotorios būrelį ir kraštotorios muziejų. 1974 metais buvo apkaltintas antisovietine veikla ir atleistas iš mokytojo pareigų. Andriui Dručkui Jono Jablonskio mokyklos durys vėl atsivérė, prasidėjus Atgimimo bangai.

Vykdydamas kuopos vado Balio Vaičėno ir kovos draugų įpareigojimus bei atiduodamas duoklę gimtajam kraštui, 1998 metais Obeliuose įkūrė Laisvės

Pro memoria

kovų istorijos muziejų, kuriam padovanovojo didelės vertės savo sukauptus eksponatus. Muziejuje šiuo metu jūra per 11 tūkstančių. Tarp jų – pokario partizaninės kovos dokumentai, fotografijos, daugiau nei tūkstantis knygų bei katalogų apie rezistenciją, tarpu-kario ir atkurto Lietuvos kariuomenę, numizmatikos kolekcija. 1995 metais Andrius parašė ir išleido knygą „Laukit, sugrįšim laisve nešini“. Buvo pirmųjų dviejų kadencijų Kauno miesto savivaldybės tarybos narys.

Apdovanotas S. Dariaus ir S. Girėno medaliu (1996), Lietuvos Nepriklausomybės medaliu (2000), Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (2001), Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medaliu (2004).

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų Gintarą, dukteris Audrę, Birutę, Jūratę ir artimuosius.

Padėka

Prieš keletą dienų į Obelių kapines palydėjome Andrių Dručkų – mokytoją, visuomenininką, Laisvės kovų dalyvį, Laisvės kovų istorijos muziejaus Obeliuose įkūrėją, Rokiškio krašto garbės pilietį. Taibuso žmogus, kuris savo gyvenimu ir veikla neabejotinai paliko pėdsaką ne tik žmogiškosios egzistencijos, bet ir Lietuvos valstybės istorijos kontekste.

Nuoširdžiai dekujame vieniems, kurių jautri parama, atjauta, palaikymas ir paprastas žmogiškas buvimas kartu teikė paguodos, stiprino sunkią valandą ir padėjo išgyventi netekti: velionio bičiuliams, Lietuvos kariuomenės vadui gen. ltn. Jonui Vytautui Žukui, Krašto apsaugos ministerijai, Garbės sargybos kuopai, Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vy-

čio apygardos 5-ajai rinktinei ir jos vadui plk. ltn. Vidui Zabielai, buvusiam Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos–Atkuriamojo Seimo Pirmininkui prof. Vytautui Landsbergiui, Lietuvos Respublikos Seimo nariams, partizanui Jonui Kadžioniui, buvusiai mokinei kraštotorininkai Daliai Tarailienei, Rokiškio rajono savivaldybei, Rokiškio krašto muziejui ir dar daugeliui kitų, kuriuos visus išvardyti neturime galimybės.

Išskirtinius padėkos žodžius tariame Andriaus Dručkaus gimtojo Obelių krašto žmonėms, Obelių šv. Onos parapijos klebonui Laimonui Nedveckui ir buvusiems velionio bendradarbiams – Laisvės kovų istorijos muziejaus Obeliuose darbuotojams.

A. Dručkaus artimieji

Skelbimai

Rugsėjo 8 d. (šeštadienį) 14 val. Žalgirio pergalės parko įvyks 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų pagerbimo šventė. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų ąžuolų alėjoje bus pasodinta 20 lietuviškų ąžuolių – tiek, kiek buvo signatarų. Prie kiekvieno medelio įrengta lentelė lietuvių ir anglų kalbomis su signataro atvaizdu ir trumpu biografija. Dalyvių registracija nuo **13 val.**

Žalgirio pergalės parkas įkurtas Kauno r. Babtų sen. Cinkiškių k., prie automagistrės Kaunas–Klaipėda 127 km, įsukant Kėdainių kryptimi.

Pasiteirauti tel. 8 620 66340 (Gintauto Tamulaičio) arba 8 686 33591 (Aleksandro Vitkaus).

Tremtinys
ISSN 2029-509X

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakteja: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365

AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1660 egz.

Kaina
0,61 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I J O S
R È M I M O
F O N D A S

Ilsėkites ramybėje

Julijonas Leonas Švažas
1939–2018

Gimė Mažeikiuose. 1948 m. kartu su tėvais ir seneliais išstremtas į Irkutsko sr. Taišeto r. Tremtyje lankė mokyklą, išgijo vairuotojo specialybę. Atitarnavės sovietinėje armijoje, kartu su tėvais grįžo į Lietuvą. Apsigynė Laižuvoje. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus. Vėliau persikėlė gyventi į Šiaulius. Dirbo „Elnio“ odų gamykloje kalviu.

Palaidotė Šiaulių miesto Ginkūnų kapinėse tremtiniių sektoriuje.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų šeimą, giminės ir artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas

Izabelė Dambrauskaitė-Palietienė
1929–2018

Gimė Alytaus r. Būendorių k. 1946 m. šeima išstremta į Irkutsko sr. Čeremchovo r. 1956 m. ištekėjo už politinio kalinio Juozo Paliečio. 1958 m. reabilituoti grįžo į Lietuvą. Užaugino sūnų ir dukterį. Nuo 1992 m. aktyviai dalyvavo LPKTS Kauno filialo veikloje.

Palaidotė Karmėlavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnaus Broniaus ir dukters Monikos šeimas, giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Užjaučiame

Dėl Laisvės kovų dalyvio, rezistencijos ir tremties istorijos puoselėtojo, muziejininko Andriaus Dručkaus mirties, nuoširdžiai užjaučiame vaikus, artimuosius, bendražygius.

LPKTS valdyba

Mirus Andriui Dručkui – Lietuvos laisvės kovų dalyviui, Obelių visuomeninio istorijos muziejaus įkūrėjui bei vedėjui, mokytojui ir aktyviams sajūdininkui, nuoširdžiai užjaučiame sūnų, dukteris ir kitus artimuosius.

Lietuvos laisvės kovos sajūdis

Nuoširdžiai užjaučiu artimuosius, kolegas ir bendražygius dėl Andriaus Dručkaus netekties. Jo darbai gyvens amžinai.

Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė,
TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos
pirmininkė, LR Seimo narė

Skelbimai

Rugsėjo 13 d. (ketvirtadienį) 17 val. LPKTS ir LPKTS Kauno filialas kviečia į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje (Laisvės al. 39) įvyksiančias Benedikto Trakimo knygos „Noriu džiaugtis laisve“ sutiktuvės.

Dalyvaus istorikas Kęstutis Kasparas, rašytojas Stanislovas Abromavičius, knygos leidėjai. Renginio metu prisiminimais dalyvius buvę kovų už laisvę bendražygiai bei artimai bendravę būčiuliai, bus demonstruojama dokumentinė medžiaga.

Tauro apygardos partizanų takais

Rugsėjo 29 d. (šeštadienį) kviečiame į LPKTS organizuojamą žygį Tauro apygardos partizanų takais. Pradžia **10 val.** Griškabūdyje (Šakių rajone). Kviečiame aktyviai dalyvauti LPKTS filialų narius bei jaunimą.

Atkreipiame dėmesį, jog žygis ne pėsčiomis, o važiuojant autobusais ir automobiliais.

Pasiteirauti tel. 8 614 85117 (Rasa Duobaitė-Bumbulienė) arba 8 686 94569 (Vilhelm Haase).

Mokytojas, šaulių būrio vadasis Jonas Sinickas

(atkelta iš 6 psl.)

Daug iškentėta, nors ir išvengta tremties, įkalinimo. Tačiau visą laiką nepasitikėjimo šleifas tėsėsi. Ne kartą tardomas buvo tiesiog klasėje po pamoką. Ši gyvenimo nuoskauda labai pakenkė jo sveikatai, nes buvo labai sāžiningas, nepakantus bet kokiai neteisys bei žmogus. Išėjęs į pensiją, dažnai sirgo ir mirė 1987 metų rugsėjo 19 dieną. Palaidotas Alytaus miesto Daugų gatvėje esančiose kapinėse.

Vasiliauskų šeima

Anelė Vasiliauskaitė (Sinickienė) gimė 1910 metų gegužės 26 dieną Alytaus apskritys Alytaus valsčiuje, Kriaunių kaime (Rumbonių parapijoje) ūkininkų Petronėlės (Mankauskaitės) ir Jurgio Vasiliauskų šeimoje. 1914 metais, prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, tėvą Jurgį mobilizavo į Rusijos kariuomenę, iš kurios grįžo tik 1917 metais. Kol tėvas tarnavo kariuomenėje, likusiesiems šeimynykičiams padėdavo motinos brolis Antanas Mankauskas. Šeimoje augo aštuaniai vaikai: keturi broliai ir keturios seserys. 23 hektarų ūkyje darbu netrūko: vasarą lauko darbai, žiemą – audimas, verpimas. Tėvas Jurgis dar užsiėmė amatais: kaustė arklius, meistravovo vėžimus, roges, o žiemą vaikams karuseles ant ledo. Visi buvo darbštūs, tad didesnių nepriteklių nepatyrė.

Anelė Vasiliauskaitė mokėsi Alytaus valsčiaus Dubėnų pradinėje mokykloje, po pamokų vaidino dramos būrelyje, turėjo gražų balsą. Priklause „Pavasarinkų“ organizacijai, vėliau – Lietuvos šaulių sąjungai. Mokytojas Motiejus Ražanskas buvo puikus pedagogas, ugdytinius gerai išmokinėdavo.

1932 metų lapkritį Panemuninkų pradinėje mokykloje pradėjodirbtimokytojas,

atsargos karininkas Jonas Sinickas. Jis buvo aktyvus renginių organizatorius, į veiklą įtraukdavo ir vietinį jaunimą. Jie dideliame Vasiliauskų name rinkdavosi padainuoti, pašokti. Renginių, vaidinių metu ir užsimiezgė dviejų jaunuolių Anelės ir Jono meilė.

Kartu su vyru mokytoju ji gyveno įvairiose vietose: Klepočiuose, Ryliškiuose, Noragėliuose, po karo – Janėnuose, Plasapninkuose, Druskininkų kaime. Buvo ištikima vyro pagalbininkė ir palydovė bei gera šeimininkė: palepindavo mylimą vyra ir skaniais tortais. Ji lankė ir baigė Žemės ūkio rūmų organizuotus kursus Ryliškiuose (igijo kulinarijos ir kitų praktinių išgūdžių), mezgimo kursus Seirijuose.

2010 metų gegužė 100-metė senolė šių eilučių autorui pasakojo: „1935 metų vasarą Merkinėje vyko Senovės dienos. Sutinkant Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną, aš vadovauvau ir vedžiau šaulių moterų būrių. Ne tik mano vyras Jonas vadovavo šauliams, bet ir aš buvau šaulių moterų būrio vadė. Teko šaudyti šaudykloje iš karabino. Su Ryliškių šaulėmis vykome ekskursijon į Kauną, aplankėme šokolado fabriką „Tilka“. 1940 metų pavasarį važiavome į Vilnių, lankėmės ir prie J. Basanavičiaus kapo. Aktyvi buvau.

Aš gyvenau jau septintoje santvarkoje, išgyvenau du baisius karus. Pirmojo pasaulinio karo metu vokiečiai žiaurūs buvo. Prisimenu, atėmė mūsų kiaulę, sumušė mano tėvą, kai šis nenorėjo turto atiduoti. Smetonos laikais valdininkai nevogė, vertino savo tarnybą, buvo patriotiškesni. Žmonės, ypač jaunimas, aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, negirtavo. Brolis Andrius baižė Karo mokyklą, vėliau tapo mokytoju; brolis Jurgis tarnavo policijoje, o brolis

Stasys pokaryje tapo partizanu ir žuvo. Sovietmečiu labai tikėjome ir laukėme, kada Lietuva vėl bus laisva.“

„Nusikaltimai“ sovietų santvarkai

Lietuvos Ypatinė archyve saugomi dokumentai papildo turimas žinias apie patriotą Sinicką „nusikaltimus“ sovietų santvarkai.

Lietuvos TSR viadus reikalų ministerijos (MVD) iškaitos (tremties) bylų archyviname fonde saugomoje Sinicką šeimos tremties byloje esančiam LTSR NKGB 1941 metų birželio 7 dieną nutarime parašyta, kad Joną Sinicką, Juozą, gimusi 1908 metais, gyvenusį Alytaus apskritys Seiriju valsčiaus Noragėlių kaime, buvo nutarta suimti už tai, kad jis priklaušė Šaulių sąjungai ir Tautininkų partijai.

LTSR NKGB 1941 metų birželio 10 dieną nutarime parašyta, kad Jonas Sinickas, Juozas, gimęs 1908 metais, buvo suimtas (okupantai iš anksto paraše tokį nutarimą, nors iš tikrujų J. Sinickas nebuvvo areštuotas ir šeima tremties išvengė – aut. past.) kaip buvęs Tautininkų „organizacijos vadovas“, todėl jo žmoną Anelę Sinickienę, gimusią 1910 metais, ir dukterį Astutę Sinickaitę, gimusią 1936 metais, nu-

Šauliai Anelė ir Jonas Sinickai. Širvintos, 1940 metai

tarta ištremti už Lietuvos TSR ribų.

LTSR NKGB operatyvinės grupės 1941 metų birželio 16 dieną akte parašyta, kad 1941 metų birželio 14 dieną Jono Sinicko suimti ir Anelės Sinickienės bei Astutės Sinickaitės ištremti atvykusi LTSR NKGB operatyvinė grupė jų namuose nerado.

Gintaras LUČINSKAS

Nuotraukos iš A. Sinickaitės-Laurinavičienės šeimos albumo

Laisvės kovų istorijos muziejus Obeliuose

(atkelta iš 2 psl.)

Siaubą keliančios nuotraukos „Cia praėjo komunizmas“, tremtinį ir politinių kalinių laiškai ant beržo tošės, jų įvairūs darbai, kardinolo Teofilio Matulionio nuotrauka ir laiškas iš Sibiro. Spausdinimo mašinėlė, kuria buvo spausdinamas „Rūpintojėlis“, redaguojamas A. Urbonaitės, taip pat Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos, kurių originalai (keli egzemplioriai) saugomi muziejuje. Antano Terlecko leistas laikraštėlis „Vytis“ ir kiti leidiniai. Yra 170 genocido vykdytojų sąrašas, nuotrauka Antazavės (Zarasų r.) stribų vaduo Kirilo Kuriakino, geriančio naminę degtinę išstiklinės. Kirilas Kuriakinassudegino Gaidžių sodybą su gyventojais. Degant sodybai, nepajėgdamas išplėsti iš motinos 6 mėnesių kūdikio, išsuko jam kojytę, devintame mėnesyje nėščią motiną perdūrė per pilvą ir įmetė į degantį namą. Nuotrauka partizanų Edvaro ir jo žmonos Onos Vaičėnė, kuriuos 1949 metų sausio 29 dieną ateitiesius legalizutis Obelių stribai Stepas Belanaška su sūnumi ir stribu Maračinsku sukupojo kirviais ketverių metukų vaiko akivaizdoje.

Ekspozicijoje „Šiaurės rytų Lietuvos partizanų kovos“ atskleidžiamas skaudžiausias 20 amžiaus lietuvių tau-

tos naikinimo, kančių ir pasipriešinimo istorijos laikotarpis. Vaizdinė medžiaga liudija Šiaurės rytų Lietuvos ir Latvijos pietinės dalies partizanų sasajaš kovose prieš bendrą okupantą. Išsaugotas Vytauto apygardos Lokio rinktinės partizanų archyvas, partizanų vaduo Balio Vaičėno-Liubarto testamentas, Vyties kuopos partizanų Lietuvos trispalvė, partizanų asmeniniai daiktai, ženklai, įsakymai, laikraštėliai, atsišaukimai, laiškai, kovų reliktivios. Algirdo Liaudansko nutapytas paveikslas, kuriame pavaizduotas KGB būstinės pastatas (dabar jame Laisvės kovų istorijos muziejus), kuriame vykdavo tardymai, kankinimai, kieme pamesti nu-kautų partizanų kūnai, kuriuos saugo NKVD kareivis, toliau stribas, pasikinkęs arklį, laukia įsakymo. Partizanų autentiškos nuotraukos parodo, kad partizanai buvo Lietuvos kariai, dėvėjo uniformas su skiriamaisiais lietuviškais ženklais. Dokumentai patvirtina jų priklausomybę vadams, kurių įsakymus vykdė partizanai. Partizanai vengė bei reikalingų aukų, tai patvirtina išpėjimai okupantų talkininkams. Išlikęs paskutinis šovinys (partizanai vieną pasilikdavo sau), rastas perlaidojant vieno iš Lokio rinktinės vadų Mykolo Kazano

palaikus. Mykolas Kazanas jo nepanaudojo. Apsuptas su dar dvieju partizanais susisprogdino.

Nemažai vienos skirta parodyti lietuvių ir latvių partizanų kovai prieš sovietinius okupantus. Sudarytas pietinės Latvijos dalies žemėlapis, kur pažymėtos bendrų kovų vietas, partizanų stovyklavietės. Prie Subatės pastatytas paminklas, kuriame iškaltos trijų šimtų latvių ir lietuvių partizanų pavardės. Nemažai medžiagos apie vieną Šiaurės rytų Lietuvos partizanų vadą Balį Vaičėną-Liubartą, Pavasari, kuris kovojo Rokiškio, Zarasų, Utenos apskrityse, pietinėje Latvijos dalyje. Jo asmenybė parodė, kad galima nužudyti kovotoją, bet jo idėjų, pasiaukojimo Dievui ir Tėvynei – ne. Stendas, skirtas Streikų šeimai, kurios tėvas, du sūnūs ir trys dukters buvo partizanai. Jie pirmieji pradėjo ginkluotą pasipriešinimą (1944 metų rudenį) ir paskutinėjį sudėjėjo ginklus (1958 metais). Suimta Vyties kuopos vadą Juozą Streikų 1962 metais nuteisė sušaudyti. Dar jam mainais už gyvybę buvo pasiūlyta pasmerkti partizanų kovas. J. Streikus nesutiko, ir buvo suvarptas kulkų. Saugoma Švč. Mergelės Marijos skulptūra (skulptorius V. Žuklys), kuri 1992 metais vietinių barbarų bu-

vo nuaplėsta nuo paminklo obeliečiams partizanams ir suniokota.

Muziejuje – valstybės istorija

Atvėrus muziejaus duris – Lietuvos Respublikos herbas – Vytis, pieštasis A. Žmuidzinavičiaus. Eksponuojami LDK Vytauto biustas (skulptorius Bernardas Bučas), LDK Vytenio biustas (skulptorius A. Aleksandravičius), kraštietių skulptorių Vlado Žuklio, prof. Leono Žuklio ir jo sūnaus Gedimino sukurta darbai. Vlado Žuklio sukurti reljefai – A. Vienuelio, M.K. Čiurlionio, Vyduno, K. Donelaičio, M. Petrausko, A. Dambrausko, J. Gruodžio, P. Širvio, Kristaus su avinėliu. Prof. Leono Žuklio – Popiežiaus Jono Pauliaus II, Mardoniušių kūdikių bareljefas. Gedimino Žuklio sukurta LDK Algirdo, Kęstučio, prof. Mykolo Romerio bareljefai. Skulptoriaus J. Šlivinsko sukurta modelis S. Dariaus ir S. Girėno paminklui Kaune, politinio kalnio Dirsės pieštasis paveikslas – LDK Vytautas prie Juodujų marių.

Apibūdinant kolekciją, reikia pasakyti, kad joje esantys eksponatai ir jų rinkiniai atskleidžia mūsų tautos kovų už laisvę istoriją nuo centralizuotos valstybės kūrimo iki šių dienų.

Dalia POŠKIENĖ